

3.7 Slotopmerkingen

In het mens- en wereldbeeld van de antroposofie staat de totale mensheid centraal. Voor zover rassen nog betekenis hebben gehad, ging het om verschillende elkaar aanvullende delen, net als dat bij de individuele mens het geval is. Bij elk kind dat geboren wordt zijn bepaalde eigenschappen sterker ontwikkeld dan andere. Het is van belang die verschillen te onderkennen. Het is niet toevallig dat er in de op de antroposofie gestoelde pedagogiek zo'n nadruk op wordt gelegd, dat de kinderen niet alleen in cognitieve, intellectuele zin moeten worden ontwikkeld, maar ook en juist in het gevoels- en wilsgebied. Dit zou betekenen dat we ook de uitspraken van Steiner over het blanke ras, waar zich vooral de meer technische wetenschappen en vaardigheden in voorgaande eeuwen hebben ontwikkeld, niet mogen opvatten in de zin dat blanken daardoor 'beter' zouden zijn dan niet-blanken.

Het gaat uiteindelijk om de hele mens, die zich overal op de wereld verschillend laat zien. De een heeft de ene eigenschap, de andere een andere eigenschap verder ontwikkeld. Dit geldt uiteindelijk niet alleen voor volkeren en cultuurgroepen, maar ook voor individuen onderling. Het in evenwicht brengen van de verschillende kwaliteiten, die in vele verschillende levens op heel verschillende plaatsen op aarde en in heel uiteenlopende tijden zijn verworven, ligt nu binnen de verantwoordelijkheid van het individu. Deze zal zijn ontwikkeling als volwassene zelf ter hand moeten nemen, en eveneens de verantwoordelijkheid voor het samenwerken met zijn medemensen. In sociaal opzicht gaat die verantwoordelijkheid de eigen kring, gemeenschap en volk ver te buiten. Met name op economisch gebied behoort zich een wereldwijde broederschap te ontwikkelen, als basis voor de wereldmensheid.

De uitspraken die Steiner heeft gedaan over rassen kunnen misschien het beste vergeleken worden met een lichamelijke diagnose: ze hebben geen betrekking op het wezenlijke van de mens. Volgens het antroposofische mensbeeld kunnen lichamelijke eenzijdigheden of gebreken door de individuele geestkracht omgevormd worden. Dit verklaart ook waarom de antroposofie niet voor iedereen dezelfde aanwijzingen, therapieën, didactische aanwijzingen, meditatie en medicatie geeft. Zij vraagt om een actieve waarneming van specifieke mensen en situaties, waardoor telkens opnieuw een ter zake kundig en moreel oordeel over te nemen maatregelen genomen moet worden. Iedere situatie, ieder mens vraagt om een eigen aanpak, een eigen weg tot het algemeen gestelde doel. Daarmee is er ook geen sprake van modellen, recepten, eeuwig geldende uitspraken of voorbeelden. Indien goed toegepast kan hiermee stereotypering van mensen en volken worden voorkomen.